

MASARYKOVA UNIVERZITA
Právnická fakulta
Katedra občanského práva

Diplomová práce

Zákonnost důkazů v civilním řízení

Lucie Šidáková

Brno 2017

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Zákonnost důkazů v civilním řízení** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

V Brně 31. října 2017

.....
Lucie Šidáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce JUDr. Evě Dobrovolné, Ph. D., LL.M. za vstřícný přístup a ochotu, v neposlední řadě za praktické a užitečné rady, za připomínky, jakož i za odborný dohled při psaní mé diplomové práce.

Nemohu rovněž opomenout poděkovat svým nejbližším za podporu při psaní diplomové práce i v průběhu celého studia, za trpělivost a pochopení, a to především v posledním ročníku studia.

Abstrakt

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na ucelený popis a podrobný rozbor problematiky zákonnosti důkazů v civilním soudním řízení. Nejdříve jsem se věnovala teoretickým poznatkům o dokazování a základním pojmům, následně jsem se pokusila zamyslet, v čem spočívá nepřípustnost důkazu. Kromě všeho výše uvedeného jsem se zaměřila na problematiku ochrany osobnosti v rámci "nového" občanského zákoníku, se kterým přišla změna v dokazování. Na základě judikatury jsem analyzovala jednotlivé aspekty důkazních prostředků, zejména jsem se věnovala problematice zákonných licencí - důkazy pořízené audiozáznamem, videozáznamem. V závěru práce jsem se zaměřila na ústavněprávní a mezinárodněprávní ochranu osobnosti s příslušnou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

Klíčová slova

Opravné prostředky, důkaz, dokazování, hodnocení důkazů, nepřípustný důkaz, civilní právo, soudní řízení, test proporcionality, ochrana osobnosti, licence.

Abstract

In my diploma thesis I focused on a comprehensive description and a detailed analysis of the issue of the lawfulness of evidence in civil proceedings. First, I did the theoretical knowledge of evidence and basic concepts, and then I tried to think about the inadmissibility of proof. In addition to all the above, I focused on the issue of personal protection in the framework of the "new" civil code, with which the change in proofing came. Based on the case law, I analyzed the various aspects of the evidence, especially the issue of legal licenses - proofs made by audio recording, video recording. At the end of my work I focused on constitutional and international legal protection of personality with relevant jurisprudence of the European Human Rights Council.

Key words

Legal remedy, proof, proofing, evaluation of evidence, inadmissible evidence, civil law, trial, test of proporcionality, protection of personality, license.

Obsah

Seznam pojmů a zkratk	7
1 Úvod	9
2 Dokazování v civilním procesu	11
2.1 Dokazování jako součást práva na spravedlivý proces	11
2.2 Důkazní prostředky	13
2.2.1 Přípustnost a zákonnost důkazů	14
2.2.2 Důkaz získaný v rozporu s právním předpisem.....	16
2.2.3 Důkaz provedený v rozporu s právním předpisem	16
2.3 Procesní zásady ve vztahu k dokazování	17
2.3.1 Zásada volného hodnocení důkazů	18
2.3.2 Zásada zákonného hodnocení důkazů	19
3 Nepřípustný důkaz	22
3.1 Koncepce nepřipustnosti důkazu dle Ústavního soudu ČR	23
3.1.1 Důkaz nepřipustný z důvodu vady dokazování	24
3.1.2 Úvahy nad nepřipustností důkazů – de lege ferenda	26
3.2 Test připustnosti důkazu	26
4 Příčiny a následky při použití nepřipustného důkazu	28
4.1 Porušení práva soudem	28
4.2 Porušení práva účastníkem řízení	29
4.3 Opravné prostředky	32
5 Zákonnost důkazů s ohledem na OZ	37
5.1 Ochrana podoby a soukromí.....	37
5.2 Zákonné licence.....	39
5.3 Použitelnost zvukových a obrazových záznamů.....	42

5.3.2	Zvukový záznam telefonního hovoru	43
5.3.3	Obrazový záznam – monitorování soukromých i veřejných prostor..	46
5.3.4	Soukromí v kontextu sociálních sítí	47
6	Záruky ochrany osobnosti při dokazování	49
6.1	Prameny	49
6.1.1	Ústavněprávní základy	49
6.1.2	Mezinárodněprávní základy	50
6.2	Judikatura Evropského soudu pro lidská práva	51
7	Závěr	56
	Použité zdroje	59
	Monografie	59
	Články	60
	Judikatura	60
	Internetové zdroje.....	62
	Právní předpisy	62
	Zákony	62
	Právní předpisy EU.....	63
	Mezinárodní smlouvy.....	63
	Ostatní	63

Seznam pojmů a zkratek

Čl.	-	článek
Odst.	-	Odstavec
Sp. zn.	-	spisová značka
OSŘ	-	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	-	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR
Ústava	-	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů
OZ	-	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OchOsÚ	-	Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
ÚS	-	Ústavní soud ČR
NS	-	Nejvyšší soud ČR
ČR	-	Česká republika
Úmluva	-	Úmluva o ochraně lidských práv a svobod, publikována pod č. 209/1992 Sb.
ESLP	-	Evropský soud pro lidská práva

1 Úvod

V předkládané diplomové práci na téma „*zákonost důkazů v civilním řízení*“ jsem se zaměřila na ucelý popis a podrobný rozbor problematiky zákonosti důkazů v civilním soudním řízení. V první řadě se zabývám teoretickými poznatky o dokazování – předně se zajímám o otázky, jak soud hodnotí důkazní prostředky, jakou jim přiřkládá důkazní sílu. Jsem toho názoru, že proces dokazování je samo o sobě velmi složitý proces, zejména pak při procesu hodnocení důkazů.

Naléhavost tématu spatřuji zřejmě v tom, že s přibývajícím technologií se stále častěji objevuje jako nová možnost v civilním řízení, která může být při dokazování hojně využita. Je třeba poznamenat, že ač došlo k částečnému zlepšení situace, tak ani ta nereflektuje všechny otázky, které by v této souvislosti bylo nutné vyřešit. Rovněž neobsahuje všechny dílčí otázky, které jsou v rámci diskutované problematiky potřebné, ale zaměřila se převážně na rozšíření tzv. zákonných licencí. Vzhledem k výše uvedenému jsem jako základní a nejpodstatnější zdroj své práce zvolila judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu, rovněž považuji za důležitý zdroj, se kterým jsem pracovala článek J. Seidla : „*protiprávně získané nebo použité důkazy v civilním soudním řízení*“.

Cílem této práce je podat souhrnný názor, jak se k uvedenému tématu staví praxe soudu při své rozhodovací činnosti, co je v civilním procesu chápáno jako „přípustný“ a co jako „nepřípustný“ důkaz. Dospět k univerzálnímu řešení, které by usnadnilo soudům procesní rozhodování o sporných důkazních prostředcích, neexistuje. Na druhou stranu, pokud by soud našel konkrétní řešení, mělo by zaručovat spravedlivou rovnováhu mezi právy účastníků a dalších dotčených osob. Nedílnou a také podstatnou součástí je i rozbor judikatury a dílčích stanovisek stahujících se k řešené problematice.

Práce je členěna do pěti kapitol. Úvodní kapitola přináší teoretické poznatky o dokazování v civilním řízení. Vymezuje účel a smysl civilního procesu, zdůrazňuje význam práva na spravedlivý proces a jak ho lze spravedlivě dosáhnout v rámci dokazování. Následně se zabývám otázkou důkazních prostředků a to v souvislosti s jeho přípustností. Třetí oddíl je zaměřený na procesní zásady, které se vztahují k dokazování, převážně se věnuji zásadě volného hodnocení důkazů.

Druhá kapitola je zaměřena na otázku nepřípustného důkazu, neboť žádný právní předpis nestanoví, co lze pod tento pojem podřadit a proto je v této souvislosti nutné vycházet převážně z judikatury Ústavního i Nejvyššího soudu, i přesto, že ani ona nepodává jasná východiska. Snažila jsem se nastínit problematiku nepřípustného důkazu s ohledem k trestnímu řízení, která rozlišuje důkazy absolutně a relativně nepřípustné.

Následná, třetí kapitola je pak zaměřena na otázku opravných prostředků, neboť je očividné, že nikdo ani soudy nejsou neomylné a tak je třeba mít možnost, aby rozhodnutí, které zasahuje do našich práv, bylo možné přezkoumat.

Ve čtvrté kapitole jsem se zaměřila na zákonnost důkazů s ohledem na nový občanský zákoník, převážně jsem se zabývala problematikou ochrany soukromí a to vzhledem k zákonným licencím. Další podkapitoly jsou pak věnovány praktickým poznatkům, které řešily soudy.

Poslední kapitolu jsem věnovala zárukám ochrany osobnosti a to nejen na ústavněprávní úrovni, ale zaměřila jsem se i na mezinárodněprávní základy této problematiky, kdy se v další podkapitole věnuji rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva.

2 Dokazování v civilním procesu

Pojem dokazování v civilním soudním řízení zahrnuje nejen aktivitu účastníků, ale i aktivitu soudu. V průběhu dokazování se soud zaměřuje na dosažení jeho cíle - poskytnout ochranu jak subjektivním právům, tak i oprávněným zájmům účastníků. Děje se tak na základě skutkového stavu věci, k němuž soud dospěje při součinnosti procesních stran. Soud při tom získává obecné poznatky o skutečnostech, vnímá předměty a pomocí logických postupů zkoumá jejich zákonitosti a vnitřní vztahy.

2.1 Dokazování jako součást práva na spravedlivý proces

Samotný pojem „právo na spravedlivý proces“ (zde můžeme hovořit i o právu na spravedlivé soudní řízení) nepoužívá žádný zákonný ani mezinárodní předpis, ale byl vytvořen judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen: ESLP).¹ Kmec pak označuje toto právo jako jedno ze základních pilířů právních řádů všech demokratických států, které garantuje svým občanům nezávislou a nestrannou soudní moc.² Účelem soudní moci je pak, jak tvrdí Macur: „*poskytovat ochranu skutečnému subjektivnímu právu nebo zákonem chráněnému zájmu*“.³

Pro zajištění práva na spravedlivý proces a všech jeho atributů je tedy nutné, aby bylo dokazování ústavně konformní. „*Ústavní rovina má každé soudní*

¹ WAGNEROVÁ, E. a kol. (ed). *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Komentáře. s. 728-729.

² KMEC, J. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 573

³ MACUR, J. *Úvod do teorie občanského práva procesního*. Brno: Masarykova univerzita, 1990, s. 64

řízení a otázka dokazování není žádnou výjimkou“.⁴ „Ústavně konformní průběh dokazování a úplné a správné zjištění skutkového stavu je důležitým předpokladem pro zajištění práva na spravedlivý proces. V případě, kdyby došlo k porušení práva na spravedlivý proces, mělo by to mít za následek zrušení soudního rozhodnutí, ba ne dokonce i přiznání finančního zadostiučinění účastníkovi. Zaručení tohoto práva je jedním z principů právního státu“.⁵ Ústavní soud se ve vztahu k ústavní konformitě dokazování vyjádřil: „Úmluva i Listina tedy zaručují spravedlivý proces, ale neupravují dokazování jako takové, přestože to je podstatou, ne-li nejdůležitější, částí řízení. To ovšem neznamená, že dokazování je jaksi „mimo“ ústavněprávní rovinu a jeho úprava je zcela výlučnou záležitostí zákona“.⁶

Jak již bylo zmíněno, obsah práva na spravedlivý proces konkretizoval ESLP výkladem čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod jako:⁷ *„ačkoliv zaručuje právo na spravedlivý proces, nestanoví žádná pravidla pro přípustnost důkazů, což je v první řadě záležitostí vnitrostátní úpravy. Soud tak nemůže vyloučit z principu a abstraktně jako nepřípustný každý protiprávně získaný důkaz a může se pouze ujistit, zda byl proces spravedlivý jako celek“.⁸ „Otázku protiprávních důkazů je proto třeba řešit výhradně za pomoci vnitrostátní právní úpravy a zaměřit se na judikaturu Ústavního soudu. Pod rozsah čl. 36 odst. 1 Listiny již nepřípustné důkazy nepochybně spadají“.⁹*

⁴ SEIDEL, J. Protiprávně získané nebo použité důkazy v civilním soudním řízení. *Právní forum*, 2010, č. 8, str. 381. Seidel cituje náleží ÚS ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04.

⁵ PŘÍDAL, O. Právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 20, s. 731.

⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04, bod 63. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 17. 4. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=45&pos=1&cnt=1&typ=result>

⁷ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, č. 8, opt. cit. s. 382

⁸ Tamtéž, s. 382. Seidel cituje rozsudek VS ESLP ze dne 12. 7. 1988 ve věci Schenk proti Švýcarsku

⁹ Tamtéž

Obsah čl. 36 odst. 1 Listiny, který stanoví, že „každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“¹⁰ – můžeme považovat za jakousi obecnou klauzuli spravedlivého procesu, jejíž obsahem jsou práva, která byla dovozována judikaturou.¹¹ Vzhledem k tomu, že adresátem těchto práv je každý účastník v řízení, zakládá porušení stejného práva druhé strany sporu, neboť neoprávněně zasáhne do jeho osobnostních práv. To je důvodem proč ÚS v těchto případech používá testu proporcionality – poměrování dvou základních práv.

2.2 Důkazní prostředky

Jak již bylo zmíněno, cílem soudního řízení je autoritativní rozhodnutí soudu o právech a povinnostech účastníků řízení. Takové to rozhodnutí se pak musí opírat o poznatky soudu. K získání poznatků o rozhodujících skutečnostech slouží soudu především důkazní prostředky. Důkazní prostředky slouží především k tomu, aby mohlo dojít ke zjištění skutkového stavu věci. Vlček považuje za důkazní prostředek poznávací činnost soudu¹², také můžeme říci, že se jedná o „zdroj, z něhož subjekt důkazy čerpá“.¹³

Občanský soudní řád v § 125 OSŘ stanoví, že důkazními prostředky mohou být „všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci.“ Tím se rozumí „všechny prostředky, které o realitě rozhodné pro rozhodnutí věci podávají závaznou zprávu.“¹⁴ Důkazními prostředky tak jsou dle § 125 OSŘ „zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických

¹⁰ Listina

¹¹ WAGNEROVÁ, Eliška a kol. Praha, 2012, opt. cit. s. 742

¹² VLČEK, R. *Dokazování v soudní praxi. 1. vydání.* Ostrava: Knižní expres, 2008, s. 58

¹³ BRUNA, E. *Otázky právního procesu. 1. vydání.* Praha: Leges, 2010, s. 180.

¹⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l): Zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů.* Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 612

osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků.“ Toto ustanovení má pouze demonstrativní charakter, což znamená, že uvádí výčet konkrétních důkazních prostředků a ponechává soudu značnou volnost, jak budou skutkové okolnosti zjištěny.¹⁵ Soud tedy může „zjišťovat skutkový stav každým prostředkem, který uzná za vhodný.“¹⁶

Procesní dokazování je třeba chápat spíše jako právem a procesními zvyklostmi upravený postup soudu a účastníků, které vede k získání poznatků důležitých pro rozhodnutí ve věci samé. Fakt, že průběh dokazování nevychází pouze z právních norem, ale i ze zvyklostních pravidel, vyplývá již z ustanovení § 125 OSŘ, podle něhož, pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud.¹⁷

Mimo tento zákonný výčet důkazních prostředků v § 125 OSŘ lze jako další prostředky, které mohou přispět ke zjištění skutkového stavu věci sloužit např. fotografie, články, zvukové i obrazové záznamy apod. S vývojem moderních technologií se počet důkazních prostředků neustále zvyšuje a to může přinést určité komplikace při jejich hodnocení (viz. možnosti zvukových záznamů). Proto je třeba, aby soud při hodnocení těchto důkazů postupoval zvláště uvážlivě.¹⁸

2.2.1 Přípustnost a zákonnost důkazů

Soud v rámci dokazování musí zohlednit stránku přípustnosti a zákonnosti důkazů. Winterová popisuje zákonnost důkazů jako důkaz, který byl získán v souladu se zákonem. V opačném případě by soud k takovému důkazu

¹⁵ SVOBODA, K. *Dokazování*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2009, s. 11.

¹⁶ VLČEK, Robert Ostrava: Knižní expres, 2008, opt. cit. s. 62

¹⁷ § 125 OSŘ věta druhá

¹⁸ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Maarykova univerzita: Doplněk, 2003, s. 391.

v řízení nepřihlédl. Z popisovaného je tedy zřejmé, že ani stránku zákonnosti důkazů nepostupuje soud volně, dle svého uvážení, ale postupuje dle zákona.¹⁹

V tomhle ohledu nezaostává ani judikatura, která vymezuje pojem zákonnosti důkazů takto: „*Při hodnocení důkazů po stránce jejich zákonnosti zkoumá soud, zda důkazy byly získány/opatřeny a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu nebo zda v tomto směru vykazují vady (zdaj de o důkazy zákonné či nezákonné); k důkazům, které byly provedeny v rozporu s obecně závaznými předpisy, soud nepřihlédne*“.²⁰

Výše uvedené rozhodnutí vystihuje dle mého názoru pojem zákonnosti důkazů zcela správně, když klade důraz nikoliv pouze na opatření důkazu, ale i na jeho provedení v souladu se zákonem. Domnívám se tak, že požadavek zákonnosti, jak je popsán v rozhodnutí, je splněn, jen za podmínky, kdy je důkaz opatřen a proveden způsobem odpovídajícím zákonu, oba aspekty by tedy měly být naplněny kumulativně. Tento závěr jsem si dovodila z dikce citovaného souvětí, z něž vyplývá slučovací vztah vyjádřený spojkou „a“ mezi oběma aspekty. Nezákonný tedy bude důkaz, u kterého postačí, že byl opatřen nebo proveden v rozporu se zákonem.

K tomuto je vhodné zmínit, že s otázkou zákonnosti důkazů úzce souvisí i otázka jeho přípustnosti. Na druhou stranu se však domnívám, že pojem zákonnosti je pojmem širší než přípustnost a neznamena vždy automaticky i přípustnost. Přípustný je dle mého názoru každý důkaz, který je jednak zákonný a provedení takového důkazu není například nadbytečný.

¹⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5 aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, s 273.

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3075/2006. Nejvyšší soud [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 24.10.2017]. Dostupné z: http://www.nsouid.cz/judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/798B977A2693E31CC1257A4E006A8D38?open-Document&Highlight=0.

2.2.2 Důkaz získaný v rozporu s právním předpisem

V tomto kontextu se jedná o případy, kdy důkaz nebyl získán co do jednotlivých komponentů procesu dokazování přípustným způsobem. Proto by měl být takovýto důkaz vyloučen z úvah soudu.²¹ Tato problematika úzce souvisí s hodnocením důkazů, neboť soud je povinen zkoumat, jestli byly důkazy získány, opatřeny a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu nebo v tomto směru vykazují vady. Soud k těmto důkazům nepřihlédne, opačný postup by měl za následek (a) porušení obecně závazného právního předpisu; a (b) nesprávné posouzení ve věci, které by se promítlo do konečného rozhodnutí.²²

2.2.3 Důkaz provedený v rozporu s právním předpisem

Vedle důkazu získaného v rozporu s právním předpisem, je dalším případem tzv. "nezákonného důkazu" i důkaz provedený v rozporu s právním předpisem. V rámci § 125 věty druhé OSŘ platí, že pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud. Je však zřejmé, že přestože není způsob provedení důkazu předepsán, nemůže jej soud provést tak, aby tím porušil právní předpis, kterým je vázán. Nejčastěji se bude jednat o důkazy, které jsou v rozporu s právními předpisy procesního práva. V této souvislosti se tak bude jednat například o výslech svědka či účastníka bez řádného poučení, dále se může jednat o provedení důkazu bez možnosti účastníku se takového provedení zúčastnit a možnosti vyjádřit se.

²¹ HANUŠ, L. Ústavněprávní vady důkazního procesu z pohledu judikatury Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 18, s. 650-659.

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 24. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7978AC0E94914085C1257BD6003A2CA5?open-Document&Highlight=0.

2.3 Procesní zásady ve vztahu k dokazování

Za jednu z nejdůležitějších zásad, která se pojí s principem rovnosti, je bezesporu zásada kontradiktornosti řízení. Tato zásada také úzce souvisí s právem být slyšen. Uplatňuje se především v těch řízeních, kde účastníci stojí v protichůdném neboli v kontradiktorním postavení a s protichůdnými tvrzeními a zájmy. Účastníci tak mají právo vyjadřovat se ke všem skutečnostem, které vzejdou z případu, dále pak ke všem důkazům a návrhům. Tyto zásady, vedle dalších, ovládají celé řízení a jsou důležité i v dokazování.

„Nepochybně je třeba z rovného postavení stran a jejich zájmu prokázat svá tvrzení, což vyplývá jak z ústavy, tak občanského soudního řádu, vycházet i při posuzování přípustnosti důkazu“.²³

V neposední řadě jsou důležité i další zásady, jako je např. zásada projednací (v literatuře někdy označována jako zásada kontradiktornosti – to je však špatně), která znamená, že soud hodnotí vše, co mu strany předloží k projednání, tzv. že je soudem zkoumán v rozsahu, v jakém ji přeloží účastníci. Dále pak má velký význam i zásada materiální pravdy. Principy uvedené výše představují jakási pravidla proto, aby bylo v řízení správně rozhodnuto. Uvádějí, kdo má v procesu iniciativu, v jakých formách probíhá, kdo má jaké povinnosti a odpovědnost. Někdo se může domnívat, že vyjadřuje ideu, podle níž soud poskytuje ochranu právům a právem chráněným zájmům. Tato zásada však není neomezená (absolutní), není možné objevit skutečnou pravdu z okolností případů. Opakem k této zásadě je zásada formální pravdy, která říká, že se za dokázané považuje vše, co bylo zjištěno předepsaným způsobem.

Hodnocení výsledků dokazování je činnost soudu. Takové to hodnocení probíhá během celého řízení a slouží hlavně k rozhodnutí soudu. Účelem soudu při procesním dokazování je dobrat se k pokud možno k pravdivým poznatkům a

²³ SEIDEL, Jan In: *Právní fórum*, 2010, č. 8, s. 384

rozhodnout o skutečnostech, jejichž poznání poslouží k spravedlivému, správnému a zákonnému rozhodnutí. Neexistuje žádné měřítko pro posouzení objektivní pravdy, proto se v mnohé literatuře dočteme, že převažuje názor, že míru pravdivosti, může posoudit jen soud sám.

2.3.1 Zásada volného hodnocení důkazů

„Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.“²⁴

O tom, aby soud mohl správně zjistit skutkový stav slouží v občanském soudním řízení proces dokazování, jehož poslední fází je pak pro soudní rozhodnutí zvláště důležité hodnocení důkazů. Proces hodnocení je chápán jako myšlenková činnost soudce, při kterém je provedeným důkazům prisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti s tím související hodnota přípustnosti, hodnota pravdivosti, pořípadně věrohodnosti. Výsledkem hodnocení je určení významu, který má tento důkaz pro rozhodnutí.²⁵

Zásada volného hodnocení důkazů neukládá soudci, jakou důkazní sílu má přiznat jednotlivým důkazním prostředkům, soud ale hodnotí důkazy dle uvedených kritérií i v jejich vzájemné shodě dle vlastní úvahy. Tyto úvahy soudu ovšem musejí být odrazem racionálního a logicky srozumitelného úsudku a v rozhodnutí soudu řádně odůvodněna. Pokud soud postupoval tak, jak měl, potom není přípustná žádná relevantní námitka o nesprávnosti jeho závěrů o skutkovém stavu. *„Základem hodnotícího postupu jsou vedle obecných a odbor-*

²⁴ § 132 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 14. 3. 2017].

²⁵ ŠÍNOVÁ, R. Věrohodnost důkazních prostředků. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting. [vid. 24.10. 2017].

ných zkušeností soudce též pravidla logického myšlení (formulovaná do logických zásad), jakož i zásada tzv. dostatečného důvodu, který vyžaduje, aby každé pravdivé tvrzení bylo dostatečně zdůvodněno“.²⁶

Co se týká určení závažnosti a zákonnosti důkazů, tak to není výsledkem volné úvahy soudce, ale při jejich určování je soud vázán zákonem stanovenými pravidly.²⁷

Z výše popisovaného je tak zřejmé, že hodnocení důkazů patří mezi nejdůležitější a nejnáročnější úkoly soudce rozhodujícího spor či jinou právní věc v občanském soudním řízení. Jedná se o velmi složité myšlenkové operace, pro něž s ohledem na individuální okolnosti nelze jednoznačně stanovit konkrétnější pravidla. Nejvyšší soud se v této věci vyjádřil: „zákon nepředepisuje, a ani předepisovat nemůže pravidla, z nichž by mělo vycházet jak hodnocení jednotlivých důkazů, tak hodnocení jejich vzájemné souvislosti. Podstatou zjištění skutkové stavu věci je úsudek soudce o tom, které z rozhodných a sporných skutečností jsou pravdivé, tj. které z nich bude soudce považovat za prokázané zprávami získanými provedením jednotlivých důkazů“²⁸

2.3.2 Zásada zákonného hodnocení důkazů

Odlišnou zásadou a také jedinou výjimkou ze zásady volného hodnocení důkazů, kde soud hodnotí důkazy podle svého vlastního přesvědčení, je v civilním procesu tzv. legální teorie důkazní, taktéž známá jako zásada zákonného

²⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1438/2000. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 24. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/996CE6E79AB4BE6BC1257A4E0065615B?openDocument&Highlight=0.

²⁷ WINTEROVÁ, Alena a kol. Praha, 2008, opt. cit. s. 274

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1709/2002. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 24. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/204EFB4F9A4B5559C1257A4E006931FD?openDocument&Highlight=0.

hodnocení důkazů. V našem právním řádu nenajdeme legální definici tzv. zásady legální teorie důkazní, můžeme se tak setkat pouze s prvky této zásady. Winterová hovoří o tom, že podle této zásady „zákon stanoví důkazní sílu jednotlivých důkazních prostředků, popř. stanoví, které důkazní prostředky jsou k prokázání určitých skutečností a v jakém rozsahu nutné“.²⁹

Výstižnější definici zásady legální teorie nabízí Schelleová, která tvrdí: „soud v důkazním řízení byl vázán příslušnou právní normou, která mu předepisovala, jaký důkaz má v jaké kauze použít; rovněž bylo předepsáno, jak který důkaz hodnotit“.³⁰ Jsem přesvědčena, že abychom mohli hovořit o legální teorii důkazní, musí být splněny obě podmínky, o kterých Schellová mluví a tedy za a) právní předpis musí stanovit, který důkaz skutečně prokáže – má mít přesně danou právní relevanci – a za b) takto použitému důkazu, musí být přiznána určitá důkazní síla. Obě tyto podmínky by měly být, dle mého názoru, vyjádřeny kumulativně.

Konkrétní projevy zásady legální teorie důkazní tak lze spatřovat v ustanovení § 134 OSŘ, kde: „listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno“³¹, popř. lze poukázat na ustanovení § 133b OSŘ.³²

Pokud se v kontextu s touto zásadou budeme zabývat otázkou, co smí soud hodnotit v souvislosti s veřejnými listinami, je třeba si nejdříve vymezit, co obecně, lze u listin zkoumat. Soud hodnotí jak pravost takové listiny, tak i pravdivost

²⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. Praha, 2008, opt. cit. s 80-81.

³⁰ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Úvod do civilního řízení*. 1 vydání. Praha: Eurelex Bohemia, s.r.o., 2005, s. 172.

³¹ § 134 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 23. 10. 2017].

³² Winterová hovoří o náznavu legální teorie důkazní. WINTEROVÁ, A. Praha, 2008, s. 81.

obsahu v listině uvedené. U veřejných listin, mající charakter nařízení či prohlášení orgánu, smí soud hodnotit jen její pravost, to je rozdíl oproti soukromým listinám, kde soud zkoumá pravost i pravdivost. Pokud tedy soud dospěje k závěru, že není pochybnosti o pravosti veřejné listiny, může bt taková listina zbavena důkazní síly je za podmínky, že účastník prokáže, že - důkazní břemeno je na straně toho, kdo popírá pravost - daná veřejná listina je nepravdivá.³³

³³ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. I. § 1 až 200za. Praha: C. H. Beck, 2009. Velké komentáře. s 929 (§ 134).

3 Nepřípustný důkaz

Jak již bylo pojednáno v předchozí kapitole, účelem civilního procesu, je poskytování spravedlivé ochrany subjektivním soukromým právům a oprávněným zájmům. Proto, aby mohl být tento účel naplněn, je důležité, aby byly pravdivě zjištěny všechny skutkové okolnosti, kterých můžeme dosáhnout jen cestou procesního dokazování. Nepřípustné důkazy, které ač by mohly vést k objasnění věci, je nutné chápat jako překážku proto, aby mohlo být dosaženo spravedlivého rozhodnutí. Myslím si, že by si tato problematika zasloužila větší pozornost, hlavně pak vymezení důvodů nepřípustnosti důkazu. K tomuto závěru mě vede skutečnost, že onen občanský soudní řád neobsahuje nikterak žádná ustanovení, ze kterých by bylo možné zjistit, zda a za jakých podmínek je soud povinen takový to nepřípustný důkaz odmítnout.

Ustanovení § 125 OSŘ³⁴ uvádí, že za důkaz můžeme v civilním řízení označit vše – tedy všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména se jedná o výslechy svědků, znalecké posudky, zprávy a vyjádření orgánů, vše co může přispět k objasnění skutečnosti. Za „nepřípustný důkaz“ označujeme ty důkazy, které byly získány nebo provedeny protiprávně. I přesto, že jsou někdy tyto pojmy zaměňovány, nejde o úplná synonyma. Nepřípustnost vychází především z toho, že se někdo, ať už soud nebo účastník řízení dopustil porušení práva. J. Seidel ve svém článku uvedl: „*Za nepřípustný důkaz je považován jak důkaz zatížený vadou dokazování způsobenou odchýlením soudu od procesních předpisů, tak takový důkaz, který je nepřípustný v důsledku deliktního jednání toho, kdo důkaz opatřil na podporu určitých skutkových tvrzení.*“³⁵

³⁴ § 125 zákona č. 99/1963 Sb.: Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslechy svědků, znalecký posudek, [...].

³⁵ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 381

Soud, který rozhoduje o subjektivních právech a oprávněných zájmech, musí především vycházet ze základních práv a hodnot právního řádu. Obecné soudy tuto problematiku vnímají jen okrajově, neboť se stále drží jednostranného přístupu, který vychází z občanského soudního řádu.

3.1 Koncepce nepřipustnosti důkazu dle Ústavního soudu ČR

Ústavní soud může zasáhnout do dokazování, pokud se domnívá, že hodnocením důkazů, který byl proveden obecným soudem, došlo k pochybení a tak i k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod. Samozřejmě, že Ústavní soud (dále jen ÚS) nemůže zasáhnout „jen tak“ bez toho, aniž by měl důkaz, že mezi právním závěrem obecného soudu a provedenými důkazy je nesoulad. Jinak řečeno, kdy rozhodnutí soudu svědčí o možné libovůli v jeho rozhodnutí.³⁶ Judikatura Ústavního soudu poukazuje na dva možné přístupy, kdy dochází k pochybení při dokazování. *První koncepce je postavena na nepřipustnosti důkazu z důvodu zákazu svévole, což znamená, že by nemělo docházet k tomu, aby se soud odchýloval od procesních pravidel. Druhá koncepce pak vychází z porušení práva na spravedlivý proces - porušení práva jiného, nejčastěji se jedná o právo na soukromí nebo tajemství předávaných zpráv.*³⁷

Ústavní soud při svých četných rozhodnutích přesně definoval podmínky, za kterých má vadná aplikace obecným soudem za následek porušení základního práva stěžovatele na spravedlivý proces a tím tak poskytuje ÚS důvod ke zrušení napadených rozhodnutí. Je tomu tak tehdy, kdy dochází k porušení práv a svobod nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze

³⁶ JIRSA, J. Zásah Ústavního soudu do dokazování. *Právní prostor* [online]. publikováno 23. 11. 2015. [cit. 27. 4. 2017]. ISSN: 2336 4114. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/ustavni-pravo/zasah-ustavniho-soudu-do-dokazovani>

³⁷ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 382

standardů výkladu, jenž jsou v soudní praxi respektovány a tím přestavuje interpretační libovůli.³⁸ Tím je myšleno to, že se to děje v případech, kdy obecný soud, dostatečně nevyjasní odpovídajícím způsobem, jak k závěrům došel, např. tím, jaká konkrétní zjištění čerpal z jednotlivých důkazů (tzv. opomenuté důkazy) a kdy není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při hodnocení důkazů.³⁹

3.1.1 Důkaz nepřijatelný z důvodu vady dokazování

K první koncepci nepřijatelných důkazů (tedy ty důkazy, které by měly být procesně zakázány), se Ústavní soud již v minulosti několikrát vyjádřil ve svých nálezech tak, že „z pohledu ústavněprávního lze přitom vymezit zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu.“⁴⁰ Mimo jiné ÚS dále konstantoval, že porušením „jednoduchého“ práva může rovněž dojít k zásahu do oblasti ústavně zaručených základních práv. K takzvaným „vadám“ při dokazování dochází v situacích jako jsou:

1. Jak už bylo pojednáno výše, jedná se o situaci, kdy mezi výsledkem dokazování a vyvozeným skutkovým stavem nenajdeme shodu nebo za situace, kdy z odůvodnění není patrný žádný vztah. Z judikatury ÚS plyne, že by odůvodnění mělo být jasné, bez vnitřních rozporů, tak aby z něj bylo patrné, jaké úvahy vedly obecný soud k takovým závěrům.
2. Dále se může jednat o tzv. opomenuté důkazy, což znamená, že soud (a) nerozhodl o důkazech, které byly v řízení navrhnuty; (b) nebo adekvátně

³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 4032/14. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 27. 4. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=89643&pos=1&cnt=1&typ=result>

³⁹ JIRSA, J. In: *Právní prostor*, 2015 opt. cit., str.

⁴⁰ Nález ÚS ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 570/03.

navrhnuté důkazy neodůvodnil. Tyto skutečnosti zakládají nejen nepřezkoumatelost vydaného rozhodnutí, ale v hlavním případě také protiústavnost, neboť bylo porušeno práva na spravedlivý proces vyplývající z čl. 36 odst. 1 Listiny.⁴¹

3. V neposlední řadě se pak jedná o důkazy, které byly pořízeny procesně nepřípustným způsobem. Mohlo by se zdát, že se jedná o jakýsi protiklad k tzv. opomenutým důkazům. Rozdíl je spatřován především v tom, že zatímco opomenuté důkazy měly být při hodnocení zohledněny, ale kvůli pochybení soudu k tomu nedošlo. Na druhou stranu nepřípustné důkazy by měly být bez věcného zkoumání a hodnocení vyloučeny. Pokud by k takovému případu i přesto přišlo, soud by tak porušil, jak už bylo zmínováno, právo na spravedlivý proces toho, jemuž toto pochybení přineslo méně příznivé rozhodnutí.⁴²

Důležitá je tu podstata slov – abychom mohli lépe porozumět výkladu, co se rozumí pod pojmem – procesně nepřípustný způsob získání důkazu. L. Hanuš ve svém článku vysvětluje, že „proces dokazování nelze chápat jako jednorázový akt, ale jako proces dílčích úkonů, jehož výsledkem v jejich vzájemné spojitosti a návaznosti je to, že soud dospěje ke skutečnosti, která je předmětem dokazování.“⁴³ Se stanoviskem L. Hanuše můžu jen plně souhlasit a říci, že dokazování je nejdůležitější část soudního procesu a proto by tomu soudy – ať už obecné nebo ty vyšší – měly věnovat patřičnou pozornost. Je třeba mít stále na paměti, že jen malé odchýlení se od správného postupu při dokazování, má za následek nesprávné skutkové zjištění a tedy též nesprávné posouzení ve věci.

⁴¹ Čl. 36 odst. 1 usnesení č. 2/1993 sb.: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu [...]“

⁴² SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 382-383

⁴³ HANUŠ, L. *Právní rozhledy*, 2006, č. 18, opt. cit. s. 650.

3.1.2 Úvahy nad nepřipustností důkazů – de lege ferenda

V předchozím oddíle jsem polemizovala nad důkazy, které vykazují vady absolutní. V tomto oddílu bych se proto chtěla zabývat otázkou reletavně nepřipustných důkazů, jak je tomu v trestním řízení. Důkazy absolutně nepřipustné nelze nijak napravit, proto je nutné odlišovat je od těch, které ač vykazují určité vady, jsou odstranitelné. Pro rozlišení relativní a absolutní nepřipustnosti důkazů je hlavní to, že v případě relativního důkazu je možné vadu konvalidovat. Domnívám se, že kdyby tato skutečnost byla možná i v civilním procesu, mnohdy by strana měla větší šanci uspět.

3.2 Test připustnosti důkazu

Po všem, o čem bylo pojednáno v této kapitole, by si měly soudy nastavit nějaké měřítko, jak postupovat, při zacházení s nepřipustným důkazem. Z výkladu je možné nalézt čtyři možné způsoby:

1. Především se jedná o princip (= test) proporcionality v aplikaci Ústavního soudu ČR. V poslední době je tento pojem znám především díky ustálené praxi ÚS. Cílem proporcionality je minimalizovat zásahy do chráněných práv a svobod. Test je používán především v případě, kdy se střetávají dvě základní lidská práva. Ústavní soud tak aplikuje tento test ve zjednodušené formě:
 - a) *Test vhodnosti, tedy zda institut či právo omezující určité základní právo umožňuje dosáhnout sledovaného a požadovaného záměru.*
 - b) *V další řadě se pak jedná o test potřebnosti, tedy porovnání i jiných legislativních prostředků omezujících základní právo, s jinými opatřeními, jež umožňují dosáhnout stejného cíle. Použije se nejšetrnější řešení ze všech možných.*

c) *A nakonec se jedná o test poměrování, tedy porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv či svobod.*⁴⁴

Dle mého názoru, je nutné si uvědomit, že to, jak ÚS nastavil test proporcionality, už v dnešní době nemusí tak snadno obstát. S principem jsem se během svého studia setkala nesčetněkrát. Ustálená podoba však ještě nebyla nalezena, což znamená, že tento pojem není nikde normativně upraven. Dovedla bych si proto představit, že by vznikl nový typ insitutu. Vzhledem k tomu, jak rychle se právo dokáže měnit, bych to považoval za velký přínos pro soudnictví.

2. Zjistit protiprávnost důkazu, zda spočívá v porušení procesních předpisů – kterou bych považovala za neodstranitelnou vadu při dokazování s následkem odmítnutí důkazu jako nepřípustného - nebo zda se účastník řízení, soukromník nebo někdo jiný dopustil deliktního jednání. Při tom by bylo nutné zvážit a zároveň posoudit zásah do práva.
3. Posoudit, zda důkaz není nadbytečný. Jako první bychom měli posuzovat bezvýznamnost důkazu – tedy by šlo o důkaz bez vztahu k předmětu řízení nebo o tvrzenou skutečnost, která již byla prokázána. Další možností by pak mohla být skutečnost, kdybychom mohli tvrzení prokázat jiným důkazním prostředkem, a to v zájmu minimalizace zásahu do základních práv a svobod. Pokud by soud měl možnost prokázat skutkové tvrzení jiným přípustným důkazem, měl by takovýto důkaz upřednostnit.
4. Jako poslední možností je pak zkoumat existenci kvalifikovaného zájmu na dokazování (např. nutná obrana navrhovatele důkazu).⁴⁵

⁴⁴ KOSAŘ, David. Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence*. 2008, roč. 8, č. 1, s. 3-19, ISSN 1212-9909.

⁴⁵ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., str. 391

4 Příčiny a následky při použití nepřipustného důkazu

4.1 Porušení práva soudem

Soud je povinen řídit se při dokazování způsobem, který stanoví zákon, tento příkaz je obsažený v ustanovení čl. 2 odst. 3 Ústavy a zároveň v čl. 2 odst. 2 Listiny, tedy příkaz uplaňovat státní moc „jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“ Dále je nutné upozornit i na čl. 90 Listiny, který zakotvuje povinnost, že soudy jsou povolány především k tomu, aby stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Dojdeli proto k porušení práva soudem, eventuálně jiným státním orgánem, který je součástí veřejného práva, má to za následek, že nikdy nemůže dojít k oprávněnému zásahu do práv a svobod. Ustálená judikatura se však převážně věnuje ústavní konformitě trestního řízení. V civilním řízení je tento případ ojedinělý, neboť je velmi obtížné rozlišit, zda ve chvíli, kdy dochází k porušení práva účastníka, dochází taktéž k porušení ústavně konformního průběhu dokazování.⁴⁶

Je nutné podotknout, že i nepřipustný důkaz by mohl mít zásadní vliv na výsledek civilního řízení. Pak by bylo třeba dát přednost zásadě materiální pravdy před formální bezchybností procesu – především, pokud by takový důkaz znamenal zásadní informaci pro zproštění viny. Takový postup by měl být přípustný jen z důvodu, pokud by provedení jinak nepřipustného důkazu, mělo za následek, že by k zásahu do práv ze strany státu naopak nedošlo (např. pokud by byl obžalovaný zproštěn obvinění, člověk jako fyzická osoba by nebyla zbavena svéprávnosti).⁴⁷

⁴⁶ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 386.

⁴⁷ Tamtéž

4.2 Porušení práva účastníkem řízení

Účastník, jakožto jedna z procesních stran má povinnost ve svém zájmu předložit soudu důkazy na podporu svých tvrzení. Sporné řízení je založeno na zásadě projednací, a proto je aktivita především na procesních stranách. Tato povinnost je zakotvena v ustanovení § 120 odst. 1 OSŘ, která zní: „*Účastníci jsou povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud rozhoduje, které z navržených důkazů provede*“.⁴⁸

Judikatura je v tomto ohledu jednotná, když NS ve svém usnesení uvedl že, „ V občanském soudním řízení se uplatňuje zásada projednací, podle které jsou účastníci povinni tvrdit všechny pro rozhodnutí ve věci významné skutečnosti (povinnost tvrzení); jsou též povinni plnit důkazní povinnost (§ 120 odst. 1 OSŘ), tedy označit důkazy k prokázání svých tvrzení [...]. Důsledkem nesplnění těchto povinností je vynesení nepříznivého rozsudku pro účastníka, který je nesplnil. Soud sám není povinen po významných skutečnostech pátrat“.⁴⁹

Porušení práva účastníkem řízení, může spočívat na různých situacích. V tomto kontextu je možné rozlišovat: (a) veřejnoprávní delikt, který nastává v situaci, kdy například žalující strana – autor – by opatřila počítač jako předmět soudního ohledání vloupáním do bytu žalovaného, tedy jednalo by se zároveň i o trestný čin krádeže, neboť se domnívá, že jsou porušována jeho autorská práva k počítačovému programu; (b) nebo by se mohlo jednat o soukromoprávní delikt, pokud by žalovaný v řízení uplatňoval důkazy, které získal za pomoci utajovaných odposlechů nebo natáčení žalovaného na videokameru

⁴⁸ § 120 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 22. 10. 2017].

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. září 2006, sp. zn. 22 Cdo 1900/2005. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 22. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/F68BC737AB948B36C1257A4E00689E9C?open-Document&Highlight=0.

s úmyslem poškodit žalovaného a onen dotyčný záznam by tak nesledoval legitimní cíl; (c) v poslední řadě by mohlo jít o porušení smluvního ujednání, kterým se účastníci smlouvy zavázali utajovat určité skutečnosti.⁵⁰

Případy ad a) kdy by se měl účastník dopustit nějakého veřejnoprávního deliktu nejsou časté a prakticky se dá říci, že se týkají zejména využití obsahu vyšetřovacího spisu vedeného Policíí ČR, pokud by spis nebo jeho část předkládal soudu účastník. Takový případ řešil NS ze dne 7. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 81/2000, kdy žalovaná v řízení namítala, že vyšetřovací spis byl použit k důkazu v občanském soudním řízení neoprávně, resp. způsobem porušující právní předpisy, neboť žalobkyně neobjasnila, jak získala přístup k tomuto spisu. Tato námitka byla odvolacím soudem prověřena při soudním jednání, kdy žalobkyně prokázala řádný způsob nabytí tohoto vyšetřovacího spisu přímo od vyšetřovatele.⁵¹ Pokud by však nastala situace, kdy by si spis žalobkyně opatřila protiprávně a zároveň by se tak navíc dopustila přestupku nebo trestného činu v přímé souvislosti se získáním důkazního materiálu, jistě by to znamenalo značný zásah do konformity důkazního procesu. S takovým případem jsem se však ještě nesešla a také doufám, že nikdo by nebyl tak hloupý, aby se takového prohřešku dopustil.

Situace popsána v ad b) je věnována značná pozornost v následující kapitole, neboť zde došlo po účinnosti nového občanského zákoníku k zásadním změnám, co se týká zaznamenání hovoru jako projevu osobní povahy bez vědomí hovořících osob.

⁵⁰ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 389

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 11. 2000, sp. zn. 29 Cdo 81/2000. Nejvyšší soud [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 22. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/37FB24D093109F61C1257A4E00655B38?open-Document&Highlight=0.

Případ popisovaný v ad c) sice není běžný a dát přednost ujednání stran před zájmem na zjištění skutkového stavu je nesmyslný, navíc by odmítnutí takového důkazu znamenalo odepření spravedlnosti. I v případě takové situace jde vidět, že hledání pravidel – přípustnosti, nepřípustnosti- není jednoduché. Rozhodnout o odmítnutí nebo provedení jinak nepřípustného důkazu, může soud až po zvážení okolností (1) o povaze jeho protiprávnosti; (2) o způsobeném následku; a (3) o okolnostech zakládajících zájem na zjištění skutkového stavu.⁵²

Koncepce nepřípustnosti počítá s jakýmsi zprostředkovaným zásahem do práva na spravedlivý proces, pokud by soud neposkytl ochranu jinému základnímu právu. V tomto ohledu je třeba podotknout, že právo na spravedlivý proces, zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny⁵³ nelze chápat tak, že pokrývá veškeré případy porušení kogentních procesních ustanovení. ÚS judikoval ve svém nálezu, že k zásahu do tohoto základního práva jednotlivce, může dojít teprve tehdy, pokud by porušení těchto pravidel skutečně omezilo jednotlivce v konkrétním subjektivním procesním právu.⁵⁴

Na druhou stranu je nepochybně důležité podotknout, že dokazování obecně, téměř vždy znamená i omezení nějakého základního práva, které se projevuje například jako povinnost vydat věc k ohledání (zasahuje do práva věc užívat, tedy do práva vlastnického), dále se může jednat o povinnost svědka vypovídat pravdu a nic nezamlčovat, což v důsledku může znamenat zásah do soukromí (nevztahuje se na hrozbu trestního stíhání). I přesto, že jsou tyto povinnosti uloženy na základě zákona, vždy je nutné hledat legitimní cíl, který tato

⁵² SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 390

⁵³ Čl. 36 odst. 1 Listiny: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného soudu“.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. 10. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1796/11, bod 21. Ústavní soud ČR [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 22. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nas.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=71813&pos=1&cnt=1&typ=result>

omezení vyvažují. Oprávnění soudu k pokynům, které vedou ke zjištění skutkového stavu je odůvodněno zájmem na účinném výkonu soudnictví, neboť „udržení fungujícího soudnictví a úsilí o materiálně pravdivé rozhodování jsou důležitým zájmem obecného blaha“.⁵⁵

4.3 Opravné prostředky

Jak již bylo zmíněno na začátku této práce, cílem civilního řízení a úkolem soudu je vydat spravedlivé, věcně i procesně správné rozhodnutí. Zároveň je nutné konstatovat, že se soud snaží zjistit skutkový stav a správně aplikovat příslušné procesní i hmotněprávní předpisy. Jelikož lze v řízení spatřovat složitost vztahů i složitost procesu samotného, které jsou posuzovány soudem, může to vést k tomu, že se soud při rozhodování nevyhne určitým omylům, vadám nebo nesprávnostem. K nedostatkům může dojít kdykoliv během celého procesu dokazování, při hodnocení důkazu, při zjišťování skutkového stavu atd. Tyto nedostatky je možné zhojit prostřednictvím opravných prostředků.⁵⁶

V našem českém právním řádu se rozvinuly dvě skupiny opravných prostředků, které jsou upraveny v občanském soudním řádu:

- a) Řádné opravné prostředky
 - b) Mimořádné opravné prostředky
- Kritériem rozlišování mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky je okolnost, zda napadené rozhodnutí je, nebo není pravomocné

⁵⁵ SEIDEL, Jan In: *Právní forum*, 2010, opt. cit., s. 389-390

⁵⁶ STAVINOHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, str. 409. ISBN 80-210-3271-5.

Odvolání je nejčastější forma řádného opravného prostředku, kterou účastníci řízení volí, pokud jsou přesvědčeni, že byli zkráceni na svých právech nesprávným posouzením ve věci.

„Účastník může napadnout rozhodnutí okresního soudu nebo rozhodnutí krajského soudu vydané v řízení v prvním stupni odvoláním, pokud to zákon nevyklučuje“⁵⁷

V rámci mé práce se s ohledem na opravné prostředky budu zabývat pouze otázkou přípustnosti. Odvolání nelze podávat pro jakýkoliv důvod, ale odvolatel se musí vždy opřít o jeden ze zákonných odvolacích důvodů, které jsou uvedené v OSŘ, konkrétně se jedná o ustanovení § 205 odst. 2 osř. Jedná se například o důvody, kdy (a) nebyly splněny podmínky řízení; (b) soud nepřihlédl k tvrzeným skutečnostem odvolatele; (c) řízení je postiženo vadou, které mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci nebo; (d) soud neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností; [...].⁵⁸

Ve sporném řízení je odvolání vybudováno na systému tzv. neúplné apelace, který zavedla novela občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. Hlavním důvodem a účelem zavedení tzv. neúplné apelace bylo zvýšení odpovědnosti procesních stran ve sporném řízení, neboť je vede k tomu, aby všechny rozhodné skutečnosti a důkazy uplatnili již před soudem prvního stupně a neponechávali si je až na řízení odvolací. Správnost rozhodnutí, jak po stránce skutkové a právní, tak lze zpochybnit poukazem na skutečnosti a důkazy, které účastník neuplatnil

⁵⁷ § 201 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 22. 10. 2017].

⁵⁸ § 205 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 22. 10. 2017].

před soudem prvního stupně jen ve výjimečných případech, podmínky přípustnosti jsou stanovené v § 205a.⁵⁹

⁵⁹ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno, 2003, opt. cit., str. 412

Výkladem ustanovení § 205a odst. 1 písm. c)⁶⁰ osř se zabýval rovněž Ústavní soud ve svém rozhodnutí, kdy soudem prvního stupně bylo žalobkyni, která v řízení uvedla, že se připravuje na své budoucí povolání studiem na vysoké škole, přiznáno právo na výživné zletilé dcery. Žalovaný podal proti rozsudku odvolání s odůvodněním, že po vyhlášení rozhodnutí, vyšly najevo nové skutečnosti, které jsou podstatné pro řízení. Odvolací soud však došel k závěru, že nebyla naplněna ani jedna z výjimek z principu neúplné apelace, proto se žalovaný obrátil na Ústavní soud, který konstatoval, že byly v dané věci naplněny podmínky stanovené § 205a odst. 1 písm. c) osř.

Stěžovatelova zjištění, byť byla dodatečně učiněna a teprve v odvolacím řízení prokázána, jednoznačně zpochybňovala tvrzení stěžovatelovy dcery, jakož i další důkazy listinného charakteru provedené prvoinstančním soudem, a odvolací soud měl k nově zjištěným skutečnostem v plné míře přihlídnout. V kontextu daného případu nelze přehlednout ani fakt, že odvolací soud nepřihlédl k nově zjištěným okolnostem v takovém rozsahu, v jakém mu to ukládá občanský soudní řád. „Svou nedbalostí – vadou interpretace a aplikací ustanovení občanského soudního řádu o rozsahu přezkumu napadeného rozhodnutí odvolacím soudem – tak porušil procesní předpisy kogentní povahy, a to k tíži stěžovatele“.⁶¹

Rozhodnutím soudu prvního stupně, tak došlo nejen k porušení právních předpisů, ale ÚS shledal porušení “jednoduchého” práva, tak rovněž i stěžovatelových základních práv garantovaných ústavními normami (již diskutovaný čl. 36 odst. 1 Listiny).⁶²

⁶⁰ § 205a písm. c) jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné posouzení ve věci.

⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. IV. ÚS 125/05. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 23. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=50426&pos=1&cnt=1&typ=result>

⁶² Tamtéž

V práci již diskutovaná doktrína minimalizace zásahu Ústavního soudu do rozhodovací činnosti obecných soudů. S ohledem na výše zmíněný případ, shledal ÚS, že pro nápravu zásahu do stěžovatelových ústavně zaručených práv je namísto zrušit toliko rozhodnutí odvolacího soudu.

Kdy má účastník řízení právo využít mimořádné opravné prostředky? Možnost využít mimořádných opravných prostředků je možné pouze ve výjimečných případech a účastník tak může zvrátit i takové rozhodnutí, které již je pravomocné. Jedná se o dovolání, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost.

5 Zákonnost důkazů s ohledem na OZ

Rok 2012 byl rokem, ve kterém došlo k podstatné změně úpravy soukromého práva v České Republice, neboť byl přijat nový občanský zákoník. Změna úpravy se také výrazně projevila v oblasti ochrany osobnosti. Oproti předchozí úpravě se počet ustanovení v této oblasti zvýšil, je to způsobeno také tím, že se jedná stále o aktuálnější problematiku, kterou je nutné aktualizovat.

5.1 Ochrana podoby a soukromí

Právo na soukromí je široce rozsáhlé právo, a proto jeho definice není ustálena. Rozsah jeho aplikace, tak bude záležet na tom, jak soukromí definujeme. V tomto kontextu není nežádoucí jevem jeho interpretace, pokud však bude zachována zřejmá vazba na ochranu lidské důstojnosti, která je základem lidských práv. Na druhou stranu je třeba, mít na paměti, že interpretaci práva na soukromí je nutno stanovit meze, aby zásahem do ní nebyl každý zásah, který oběť pociťuje jako újmu na svých právech. Nejedná se ani o právo absolutní, neboť i toto ústavně zaručené právo může být omezeno za účelem ochrany jiné ústavně chráněné hodnoty. Při posuzování soudu, zda zásah do práva na soukromí je ústavně rovnoměrný, je nutno aplikovat test proporcionality. V tomto kontextu klade ESLP zvláštní důraz na kvalitní zákonný podklad zásahu.⁶³

⁶³ BARTOŇ, M., KRATOCHVÍL, J., KOPA, M., TOMOSZEK, M., JIRÁSEK, J., SVAČEK, O. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, str. 284-285.

Dle judikatury českého Ústavního soudu lze právo na ochranu soukromí vymezit jako právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení, zda v jakém rozsahu a jakým způsobem, mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným – dle ÚS bráno jako pozitivní složka – a zároveň se bránit proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob s rovným právním postavením – bráno dle ÚS jako negativní složka.⁶⁴

Zákon vychází primárně z toho, že zachytit jakýmkoliv způsobem podobu člověka, především k tomu, aby bylo možné určit a rozpoznat jeho podobu, je možné pouze s jeho souhlasem. Stejně ochrany požívá i rozšiřování podoby člověka.⁶⁵

S legislativnou změnou, tak došlo i ke změně přípustnosti určitých důkazních prostředků v občanskoprávním řízení, které dosud nebyly přípustné. Již na začátku diplomové práce jsem zmínila ustanovení občanského soudního řádu, dle kterého lze jako důkaz použít vše, čím můžeme zjistit skutkový stav věci.

Judikatura připouští provedení i takového důkazu jako je zvukový záznam a přípustnost tohoto navrženého důkazu je nutno posuzovat vždy s ohledem na individuální okolnosti případu. Je třeba si uvědomit, že i zde existuje hranice mezi přípustností a nepřípustností, která v civilním procesu začíná tam, kde by v souvislosti s provedením důkazu mohlo dojít k porušení ústavního práva fyzické osoby na její soukromí.⁶⁶

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. března 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99. Ústavní soud ČR [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Se-arch/ResultDetail.aspx?id=33799&pos=2&cnt=4&typ=result>

⁶⁵ § 84-85 OZ opt. cit.

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3717/2008. Nejvyšší soud [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/JU-DIKATURA/JUDIKATURA_NS.NSF/WEBSE-ARCH/AC7FD5A28536A013C1257A4E00691B48?OPENDOCUMENT&HIGHLIGHT=0.NULL,&Highlight=0.

Soukromí člověka je hodno ochrany také ve smyslu čl. 13 Listiny, a to nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, dopisem, ale i ve vztahu k údajům o volajících číslech nebo údajích uvedených v listinné podobě. Pokud by soud připustil použití takového důkazu, mělo by to být dle mého názoru jen za účelem ochrany demokratické společnosti, případně v zájmu ústavně zaručených práv. Soud by měl dále zkoumat, zda byly využity všechny možnosti minimalizace zásahu do práva druhého.

5.2 Zákonné licence

Tzv. zákonné licence, které opravňují pořídít, tak i rozšiřovat záznamy, a tedy se pro ně nevyžaduje svolení dotčené osoby, jsou upravené občanským zákoníkem v ustanovení § 88 ve svém druhém odstavci – *„svolení není třeba ani v případě, když se podobizna, písemnost osobní povahy nebo zvukový záznam pořídí nebo použije na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu“*.⁶⁷ Zákonnými důvody, kdy svolení není třeba je např. pořídění záznamu k úředním účelům (fotografie na občasném průkazu), vědeckým účelům, pro tiskové nebo jiné obdobné zpravodajství. Jedná se o případy, za kterých je v přiměřeném rozsahu možno prolomit ochranu osobnosti.

V první řadě, je nutné vypořádat se s tím, co se rozumí projevem osobní povahy. Objasnit význam projevu osobní svobody doposud nenalezla ani judikatura, proto bych se přiklonila k názoru Mařádka, který tvrdí, že se jedná o projev, který objektivně umožňuje identifikovat konkrétního člověka a naplnit tak právní jistotu.⁶⁸ Významem slov „projev osobní povahy“ se zabýval ve

⁶⁷ § 88 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 18. 10. 2017].

⁶⁸ MAŘÁDEK, D. *Použitelnost zvukového záznamu, pořizovaného soukromou osobou, jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení* [online]. Acta Iuridica Olomucensia, © 2017 [cit.

svém rozhodnutí i Nejvyšší soud, který došel k závěru, že „*ustanovení občanského zákoníku (dřívější úprava § 11 a § 12), totiž poskytují ochranu jen těm projevům fyzických osob, jenž má osobní povahu. Osobní povaha – jak z logiky věci plyne – zpravidla nemají projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti. V uvedeném rozhodnutí byl posuzován zvukový záznam, který byl v daném případě přijat soudy jako důkaz, který se týkal jednání společníků obchodní společnosti o problémech dané obchodní společnosti. Za těchto okolností proto nelze projevy účastníků zaznamenaného hovoru považovat za projevy osobní povahy. Z uvedeného tak vyplývá, že pořízením předmětného zvukového záznamu nemohlo dojít k zásahu do osobnostních práv [...], a důkaz tímto záznamem v občanském soudním řízení není, z hlediska způsobu pořízení tohto důkazu, nepřijatelný.*“⁶⁹ S uvedeným stanoviskem Nejvyššího soudu se ztotožňuji, neboť se domnívám, že v daném případě šlo zejména o dosažení právní ochrany pro výrazně slabší stranu v občanskoprávním, tak hlavně v pracovněprávním sporu (např. ztráta zaměstnání), myslím si proto, že nešlo o záměrné poškození druhé strany. Samozřejmě je důležité posuzovat přípustnost nahrávek vždy s ohledem k okolnostem konkrétního případu.

Pro úplný přehled, je podle občanského zákoníku (dále jen OZ), možné přistoupit k omezení osobnostních práv člověka hned v pěti možných případech. Některé z nich byly popsány výše, ale pokusím se je ještě jednou shrnout v následujících odstavcích. V prvním případě dělíme zákonné licence na: (a) licence k výkonu nebo ochraně jiných práv a právem chráněným zájmů; (b)

18.10.2017]. Dostupné z: http://acta.upol.cz/wp-content/uploads/2016/05/AIO_2_2015_51.pdf

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.5.2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 18.10.2017]. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz/judikatura/ns.nsf/WebSearch/A932C08B6CE4E2B2C1257A4E006A9DE5?openDocument&Highlight=0,null>.

zákonné úřední licence; (c) zákonné licence ochrany veřejného zájmu; (d) licence umělecké nebo vědecké; (e) licence zpravodajské.

Případy ad a) vychází z § 88 odst. 1 OZ, smyslem tohoto ustanovení je, aby v nezbytných případech bylo možné pořízení některých statků, které by mohly napomoci k zajištění řádnému výkonu nebo ochraně (např. v případě schromáždování důkazů).

Co se týká bodu ad b) zdes e jedná o ustanovení § 88 odst. 2 OZ, kdy zákon takový zásah ospravedlňuje zejména existencí veřejného zájmu, úřední povahy. Na základě této licence je umožněno pořízení a následné používání těchto statků pro úřední účely.

Další popisovanou licencí v bodě ad c) je licence, která se týká zásahu do lidské integrity osob vystupujících veřejně v záležitostech veřejného zájmu. Tato licence se opírá o ustanovení § 88 odst. 2 OZ a je určena dvěma podmínkami, aby se mohlo užít této licence:

1. Osoba, do jejíž osobnostních práv má být zasaženo, musí vystupovat v záležitostech veřejného zájmu a zároveň
2. Toto vystoupení musí být učiněno veřejně.

Příkladem této licence může být zasedání zastupitelstva obce, které má veřenou povahu a mohou se ho účastnit občané dané obce.

Dalším případem ad d) se jedná o licenci uměleckou nebo vědeckou, jenž je popsána v ustanovení § 89 OZ.

Poslední zákonnou licencí tedy ad e) je licence zpravodajská, jelikož ve společnosti existuje poptávka po objektivních, pravdivých a úplných informacích, je proto zapotřebí, aby v některých případech byl upřednostněn celospolečenský zájem před subjektivním osobnostním právem. Užití této licence přichází

v úvahu jen ve vymezených případech jako je např. tiskové zpravodajství, rozhlasové zpravodajství a televizní zpravodajství. Zásah do osobnostních práv touto licencí musí být přiměřený.⁷⁰

5.3 Použitelnost zvukových a obrazových záznamů

Co se týká právní použitelnosti, tedy přípustnosti zvukového nebo obrazového záznamu jako důkazního prostředku, je třeba hledat odpověď v právu hmotném, ačkoliv se zdá, že se jedná o otázku procesní. Nový civilní kodex změnil podmínky použitelnosti zvukového záznamu jako důkazního prostředku. Kdy je tedy možné použít takovýto důkaz? Budeme-li otázku použitelnosti řešit pomocí hmotného práva, konkrétně ustanovením občanského zákoníku, je zvukový záznam jako důkazní prostředek použitelný hned ve třech případech:

1. Dotyčný s tím souvisí
2. Je zde úřední licence
3. Nebo na základě testu proporcionality, který vychází z nutnosti omezit právo dotyčného na ochranu osobnosti právě přehráním záznamu, neboť toto právo koliduje s jiným právem nebo veřejným zájmem, které mají přednost.⁷¹

Sám Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z roku 2007 judikoval, že zásadně nelze vyloučit, aby byl v důkazním řízení použit zvukový záznam, pořízený soukromou osobou, bez souhlasu osob, jejichž hlas je takto zaznamenán. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že záznam, který má být takto použit, musí být vždy pořízen za takových okolností, které nevylučují jeho zákonnost.

⁷⁰ MELZER, F., TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Vydání první. Praha: Leges, 2013. s. 558-565.

⁷¹ MAŘÁDEK, D. *Použitelnost zvukového záznamu, pořízeného soukromou osobou, jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení*. opt.cit. str. 121

Pokud by soudy striktně odmítaly použít legálně získané záznamy bez svolení osob, jichž se záznam týká, mohlo by to v případě, kdy by byl takový záznam jediným důkazem ve věci, znamenat i odepření spravedlnosti, porušení práva na spravedlivý proces či dokonce právo na náležité zjištění skutkového stav, což je kostrou celého důkazního řízení. Na základě této skutečnosti, by tak soud umožňoval tomu, kdo se dopustil protiprávního jednání, zbavit se odpovědnosti za své jednání pouhou obranou domnělého práva na ochranu své osobnosti a soukromí. Byl-li ovšem záznam pořízen v rozporu se zákonem, není již jeho použití jako důkazního prostředku možné, navíc se osoba, která takový záznam pořídila, sama vystavuje nebezpečí trestního stíhání podle trestního řádu zákona č. 141/1961 Sb.⁷²

V předchozí podkapitole jsem se zaměřila nejen na vymezení zákonných licencí, ale rovněž na vysvětlení významu slov „projev osobní povahy“, který je v této souvislosti důležitým aspektem.

5.3.2 Zvukový záznam telefonního hovoru

Vzhledem k tomu, co bylo popsáno výše, bych se v následující pododdíle věnovala konkrétnímu případu. V této souvislosti vyvolalo velký ohlas usnesení Ústavního soudu, kde byla řešena otázka přípustnosti použitelnosti záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení.

Řízení se zabývalo otázkou neplatnosti výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost. Oba předchozí soudy – tedy jak odvolací, tak dovolací soud – vyslovily názor, že důkaz audionahrávkou, kterou pořídil žalobce a uplatňuje ji v řízení je nepřípustná, neboť byl pořízen bez vědomí všech hovořících osob. Myslím si, že závěr obou soudů byl příliš striktní a nebraly v úvahu fakt, že se

⁷² Právní rozbor. Legalita monitorování fyzických osob a pořizování jejich obrazových a zvukových záznamů. *Odposlechy.com* [online]. © 1999-2017 Odposlechy.com. Dostupné z: <https://www.odposlechy.com/pravni-rozbor>

jedná o jediný důkaz, který zachytil skutečný důvod výpovědi. Žalovaný v řízení namítal, že audionahrávka obsahuje nejen pracovní, ale i mimopracovní záležitosti a jejím pořízením došlo k zásahu do práva na ochranu soukromí. Druhá strana zase v řízení uplatňovala právo na spravedlivý proces, když soud shledal audionahrávku jako nepřijatelnou. Rozpor mezi právem na ochranu soukromí a právem na spravedlivý proces, bych podrobila testu proporcionality s cílem minimalizovat zásahy do zájmu žalobce i toho, jemuž provedení důkazu přinese újmu na právech.

ÚS v nálezu dále uvedl, že „ Ústavní právo na spravedlivý proces zahrnuje i povinnost obecných soudů vypořádat se se vším, co v průběhu řízení vyšlo najevo a co účastníci řízení tvrdí, má-li to vztah k projednávané věci. Pokud soudy této zákonné povinnosti nedostojí, a to jednak tím, že se zjištěnými skutečnostmi nebo tvrzenými námitkami nezabývají vůbec, nebo se s nimi vypořádají nedostatečným způsobem, má to za následek vadu řízení, promítající se jako zásah do ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a do práva na soudní ochranu. Respektuje se tak základní funkce důkazního řízení v občanském soudním procesu, které obsahuje provedení důkazů, jejich hodnocení, které nakonec ústí až k zjištění skutkového stavu“.⁷³

Ač byla dosavadní praxe civilních soudů založena na skutečnosti, že pokud by někdo chtěl uplatnit důkaz záznamem hovořících, bylo to možné, jen za předpokladu, že dotyčná osoba s tím vyjádřila souhlas. ÚS v této věci měl zcela odlišný názor a vyjádřil se, že není možné v civilním řízení a priori vyloučit provedení důkazu jen s pouhým odkazem na to, že může obsahovat projev osobní povahy hovořících osob a byl pořízen bez souhlasu druhé strany. Samozřejmě nezapomínal podotknout, že je nutné, aby existovaly určité limity přípustnosti

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 19. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=86603&pos=1&cnt=1&typ=result>

pořízení takového záznamu: „Střet zájmu na ochraně osobnosti toho, jehož projev je bez souhlasu zachycován, se zájmem na ochraně toho, kdo tento projev zachycuje (a posléze použije) nelze ovšem řešit v obecné rovině. Rozhodování o tom, do jaké míry je určitý zájem v dané konkrétní situaci převažující, je třeba ponechat na zvážení obecnému soudu, a to v každém jednotlivém případě. Kromě okolností, za nichž byla taková nahrávka pořízena, bude rozhodující i význam právem chráněného či uznávaného zájmu, který je předmětem vlastního řízení, a možnosti, které měl účastník, uplatňující informace z nahrávky, k dispozici k tomu, aby získal takové informace jiným způsobem, než za cenu porušení soukromí druhé strany“.⁷⁴

V nálezu byla také řešena otázka toho, že zaměstnanec je v postavení slabší smluvní strany v pracovněprávním sporu a je třeba, aby požíval větší ochrany. Zde ÚS poukázal na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 64/2004 ze dne 11. května 2004, podle kterého hovory fyzických osob, při kterých dochází při výkonu povolání, při obchodní, či jiné veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevu osobní povahy a jsou tak přípustné jako důkaz v civilním soudním řízení.

Ve výše rozebírané věci, je třeba konstatovat, že za běžných okolností je svévolné nahrávání soukromých hovorů osob hrubým a nemorálním zásahem do jejich soukromí. Takový postup by byl zcela nepřijatelný a nepřípustný, zejména, pokud by někdo takto pořízenou nahrávkou chtěl někomu způsobit újmu nebo jinak ho poškodit.

V popisovaném případě vyšlo najevo, že audionahrávka neobsahovala skutečnosti osobní povahy, ale pouze pracovní záležitosti, proto byl tento důkaz použit v projednávané věci.

⁷⁴ Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14. opt. cit.

5.3.3 **Obrazový záznam – monitorování soukromích i veřejných prostor**

S otázkou monitorování – at již jde o soukromé nebo veřejné prostory – úzce souvisí právo na ochranu osobních údajů. Kamerový systém je uznáván za legitimní a legální způsob k ochraně majetku, zdraví osob a také k zabezpečení k ostatních právem chráněných zájmů. Na druhou stranu musí být tyto zásahy v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Závěrem lze říci, že sledování může mít za následek vážný zásah do lidských práv (právo na soukromí, na respektování soukromého života, domova a korespondence, atd.).⁷⁵

V případě, kdy by jako důkaz v civilním soudním řízení měl sloužit důkaz pořízený pomocí např. kamerových nahrávek, bude soud hodnotit konkrétní výkon či ochranu práva v daném případě, dále se bude přihlížet ke konkrétním okolnostem případu a zajisté se bude uplatňovat test proporcionality. Tento můj závěr bych podpořila ustanovením § 90, dle kterého: *„zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového i obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.“*⁷⁶ Jsem toho názoru, že tyto důkazy usnadní problém dokazování, na druhou stranu je nutné počkat si hlavně na judikaturu, neboť jistě není záměrem vždy potlačit právo na ochranu osobnosti před výkonem či ochranou jiného práva.

V praxi se bude převážně jednat o případy použití kamerového systému na soukromých objektech (např. rodinné domy), nikoliv na veřejném prostoru, pokud jsou namířeny s potencialitou zásahu do soukromí jiných osob (např.

⁷⁵ BRAUNOVÁ, V. Kamerové sledování veřejných prostranství a institucí. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, © 2017. Publikováno 2009 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kamerove-sledovani-verejnych-prostranstvi-a-instituci.aspx>

⁷⁶ § 90 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, opt. cit.

bude zabýrat vchod protějšího domu). V tomto směru zdůrazňuje OZ požadavek proporcionality takového zásahu, kdy je třeba zkoumat nejen samotnou přiměřenost takového jednání ve vztahu k sledovanému účelu, ale především jeho nezbytnost.⁷⁷

5.3.4 Soukromí v kontextu sociálních sítí

Povaha sociálních sítí je dnes již natolik rozšířená záležitost, že ovlivňují veřejné mínění a projevy soukromé povahy. Jeho prostřednictvím se tak lze dopustit nejenom trestných činů např. trestného činu podvodu, krádeže, ale i “krádeže identity”. Jak tedy české právo pohlíží na tzv. příspěvky na sociálních sítích?

V kontextu sociálních sítí a ochraně osobních údajů - což je rovněž považováno za zásah do soukromí - se zaměřím na rozhodnutí Městského soudu v Praze⁷⁸, které řešilo předchozí rozhodnutí správního úřadu o udělení pokuty za neoprávněné zveřejnění fotografie z kamerového systému na sociální síti. Žalobce v uvedené kauze namítal, že z jeho strany nedošlo k porušení ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů⁷⁹, neboť se domnívá, že veřejný zájem na zabránění trestné činnosti, případně dopadení pachatele, musí převážet nad zájmem na ochranu osobního údaje, pododizny a soukromí. Ztotožnuji se s výrokem žalobce, který tvrdí, že právo na soukromí v průběhu trestné činnosti není možné považovat za absolutní. „ Soud má za to, že pachatel trestné činnosti, který úmyslně odcizí majetek, který mu nepatří, musí počítat s tím, že jeho práva na ochranu osobní identity nebudou

⁷⁷ PETROV, J. VÝTISK, M., BERAN, V. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 145

⁷⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. května 2015, sp. zn. 11 A 77/2012-38. [cit. 21. 10. 2017]. Dostupné z: file:///C:/Users/PC/Downloads/11A77_2012.pdf

⁷⁹ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 20.10.2017].

chráněna stejně jako práva osob, které jednají v souladu se zákonem“.⁸⁰Na druhou stranu se domnívám, že takto zachycený záběr měl předat orgánům činných v trestním řízení, nikoliv tak zveřejňovat na sociální síti. Při posuzování, zda má přednost zájem na ochraně majetku nebo zájem na ochraně soukromí, je nutné podotknout, že jsou to právě orgány činné v trestním řízení a soudy, které mají posuzovat, zda má v tomto případě přednost soukromí – zveřejnění fotografie na sociální síti – před ochranou vlastnictví. Městský soud v Praze dospěl k závěru, že zatímco předání záznamu těmto orgánům by bylo v souladu se zákonem, jeho zveřejnění soulad se zákonem nenaplňuje. Za správné, nelze považovat ani to, když žalobce ve věci namítal, že je jeho jednání, lze považovat za formu svépomoci. S tímto výrokem nesouhlasím, neboť, jak naznačil Městský soud v Praze, tak jednou z podmínek svépomoci je skutečnost, že se nelze účinně dovolat pomoci moci veřené, což neodpovídá našemu případu.

Soud tedy na závěr posuzoval konflikt zájmu dvou chráněných práv – právo na ochranu osobních údajů a právo na ochranu vlastnictví – když usoudil, že předchozí souhlas subjekty údajů je nutné posoudit s ohledem na konkrétní případ, tedy za jaké situace došlo ke zveřejnění fotografie a do jakých práv bylo, kterého subjektu bylo zasaženo. V poslední řadě soud dále konstatoval, že subjekt vědomě odcizil věc jiného, navíc v prostoru, který byl zřetelně označen jako monitorovaný. Soud proto neviděl důvod k ochraně identity pachatele trestné činnosti na úkor osoby jednající v souladu se zákonem.

⁸⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. května 2015, opt.cit.

6 Záruky ochrany osobnosti při dokazování

6.1 Prameny

6.1.1 Ústavněprávní základy

V České republice lze za základ právní úpravy v oblasti ochrany osobnosti považovat Listinu⁸¹, ve které nalezneme základní práva a svobody, které úzce souvisejí s integritou a nedotknutelností osobnosti. V Listině je toto právo roztroušeno v několika ustanoveních. V českém právním řádu je tak právo na ochranu osobnosti zakotveno jednak v čl. 7 odst. 1 Listiny, který zaručuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Takové právo může být omezeno jen, pokud tak stanoví zákon. Dále je pak právo na ochranu osobnosti garantováno v čl. 10 odst. 2, kde každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a v neposlední řadě také čl. 10 odst. 3 přiznává Listina právo každému na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.⁸² Z toho, co bylo popsáno výše, je zřejmé, že některé aspekty práva na soukromí jsou v Listině upraveny detailněji. Podle Elišky Wagnerové však toto členění není možné přeceňovat a činit z něj zásadní závěry pro interpretaci tohoto práva, neboť jen reflektují historické zkušenosti tvůrců Listiny a různými formami porušení práva na soukromí.⁸³

⁸¹ Zákon č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 21.6.2017].

⁸² FIALOVÁ, E. Bezkontaktní čipy a ochrana soukromí, opt. cit. str. 37

⁸³ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁSEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 281.

6.1.2 Mezinárodněprávní základy

Kromě ústavněprávního základu, nesmíme ani opomenout mezinárodněprávní rovinu, kde důležitou roli sehrávají mezinárodní smlouvy. V rámci tzv. Euronovely Ústavy, kterým se změnil Ústavní zákon č. 1/1993, tak, že dle čl.10 Ústavy se za součást právního řádu považují i vyhlášené mezinárodní smlouvy, k nimž dal Parlament souhlas a jimž je Česká Republika vázána. Pokud však dojde k rozporu mezi mezinárodní smlouvou a zákonem, má přednost mezinárodní smlouva s tím, že zákon se pouze neaplikuje.⁸⁴

Ve své práci se ovšem zaměřím jen na ty mezinárodní smlouvy, které se dotýkají tématu ochrany soukromí. Významným dokumentem je v tomto směru Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (dále jen: „EÚLP“), především ustanovení čl.8 odst.2 zdůrazňuje, že přípustnost takového zásahu je možné při splnění tří kumulativních podmínek – zásah je nutné provést v souladu se zákonem, je nezbytný v demokratické společnosti a sleduje některý z legitimních cílů – „národní bezpečnost, veřejná bezpečnost, hospodářský blahobyt země, ochrana pořádku a předcházení zločinnosti, ochrana zdraví nebo morálky nebo ochrana práv svobod druhých“.⁸⁵ Dále můžeme zmínit ještě Listinu základních lidských práv Evropské Unie (dále jen: „Listina EU“).⁸⁶ Na rozdíl od Listiny EU zmiňuje čl.8 EÚLP specifické legitimní důvody, jak je možné omezit právo na soukromý a rodinný život. Samozřejmě, že pokud Listina EU obsahuje práva odpovídající právům zaručeným EÚLP, je rozsah a smysl těchto práv stejný, to však nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu.⁸⁷ Při omezení musí být respektována zásada proporcionality, neboť omezení mohou být zavedena pouze

⁸⁴ Tzv. Euronovela Ústavy, ústavní zákon č. 395/2001 Sb. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 13.10.2017].

⁸⁵ Čl. 8 sdělení č. 209/1992 Sb. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 14.10.2017].

⁸⁶ Listina základních práv Evropské Unie. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské Unie [cit. 14.10.2017].

⁸⁷ FIALOVÁ, E. *Bezkontaktní čipy a ochrana soukromí*. vyd. Praha: Leges, 2016, str. 35-36.

tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, stanovené v čl. 3 Smlouvy o Evropské Unii⁸⁸, nebo odpovídají potřebě ochrany práv a svobod druhého.

6.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva (dále jen: „ESLP“) používá při určení toho, zda došlo k porušení čl. 8 Úmluvy tzv. čtyřstupňový test, tedy test, který se skládá ze čtyř otázek, které se pokládají na základě tohoto článku. V první řadě si ESLP pokládá za otázku, zda je tu vůbec existence zásahu do soukromí, tedy zásah do soukromého nebo rodinného života. V praxi není moc obvyklé, aby ESLP shledal, že k zásahu nedošlo. Při posuzování, zda došlo k zásahu, ESLP nezkoumá žádné vymezené definice soukromí předchozí judikatury, ale zkoumá zásah do soukromí na základě konkrétního případu za použití prejudikatury.⁸⁹

Zásahem do soukromí a tedy porušení čl.8 Evropské úmluvy může být dle judikatury ESLP tajný dohled nad telefonickou komunikací (např. *Klass a ostatní*

⁸⁸ Smlouva o Evropské Unii. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské Unie [cit. 14.10.2017].

Čl. 3 Smlouvy o Evropské unii:

1. Cílem Unie je podporovat mír, své hodnoty a blahobyt svých obyvatel.
2. Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva vnitřních hranic, ve kterém je zaručen vnitřní pohyb osob [...]
3. Unie vytváří vnitřní trh, Usiluje o udržitelný rovoj Evropy [...]
4. Unie vytváří hospodářskou a měnovou unii, jejíž měnou je euro.
5. Ve svých vztazích s okolním světem Unie zastává a podporuje své hodnoty a zájmy a přispívá k ochraně svých občanů. Přispívá k míru, bezpečnosti, [...] ochraně lidských práv, především k práv dítěte a k přísnému dodržování a rozvoji mezinárodního práva [...]
6. Unie sleduje své cíle vhodnými prostředky na základě pravomocí, které jsou jí Smlouvami svěřeny.

⁸⁹ FIALOVÁ, E. *Bezkontaktní čipy a ochrana soukromí*. vyd. Praha: Leges, 2016, str. 34

*proti Německu*⁹⁰), odposlouchávání telefonických hovorů zaměstnance zaměstnavatelem (např. *Halfordová proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku*⁹¹) nebo tajné sledování podezřelých osob za pomoci audiovizuálních technických prostředků.

Další otázkou, kterou evropský soud zkoumá je, zda k omezení došla na základě zákona nebo v souladu se zákonem, na ní navazuje otázka třetí a to, zda omezení spočívají na důvodech vymezených v druhém odstavci, tzv. na legitimních cílech. Při svých úvahách se ESLP nespokojí jen se zjištěním, že omezení práva na soukromí mělo legitimní cíl, ale takové omezení musí být v demokratické společnosti nezbytné. Jedná se tedy o poslední otázku, kterou zkoumá ESLP, zda je zásah oprávněný.⁹²

Kromě výše zmíněného čtyřstupňového testu, uplatňuje ESLP při svém rozhodování koncept rozumného očekávání soukromí nebo také legitimního očekávání, to ale ESLP nepovažuje za rozhodující kritérium pro určení, zda došlo k porušení práva na soukromí nebo rodinný život dle čl. 8 EÚLP na rozdíl od soudů Spojených států, ale má spíše doplňkový charakter.⁹³

Pokud se do vzájemného konfliktu dostane záladní právo či svoboda s jiným základním právem či svobodou, pak ESLP řeší danou situaci pomocí tzv. čtyřstupňového testu, který byl popsán v předchozím odstavci, zatímco Ústavní soud, potrobuje zásah testem proporcionality, který byl rozebrán v kapitole 3., bodě 3.2.

⁹⁰ Rozsudek ESLP ze dne 6. září 1978, stíž. č. 5029/71 ve věci *Klass proti Německu*. HUDOC [databáze dokumentů ESLP].

⁹¹ Rozsudek ESLP ze dne 25. června 1997 ve věci *Halfordová proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku*.

⁹² FIALOVÁ, E. *Bezkontaktní čipy a ochrana soukromí*. vyd. Praha: Leges, 2016, str. 35

⁹³ Tamtéž str. 40

V následujícím odstavci se pokusím aplikovat výše zmíněný čtyřstupňový test na konkrétní rozhodnutí ESLP, konkrétně se bude jednat o rozsudek ze dne 16. prosince 1992, stíž. č. 13710/88 ve věci *Niemietz proti Německu*.⁹⁴

Ve shora uvedeném případě, se štrasburský soud zabýval výkladem Úmluvy o lidských právech a svobod, konkrétně se zajímal o čl. 8, který stanoví, že „každý má právo na respektování svého soukromého života, obydlí a korespondence, přičemž odstavec druhý zmiňovaného článku říká, že státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat, kromě zákonem stanovených případů, a to pouze v nezbytném rozsahu a okruhu případů“ (jedná se např. o zájem národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti atd.). Jednou ze stran v této věci byl německý advokát pan Niemietz, který namítal, že prohlídka jeho advokátní kanceláře (pracoviště) došlo k zásahu do jeho „soukromého života“ a „obydlí“. Druhá strana však namítala, že onen čl. 8 neposkytuje ochranu proti prohlídce pracoviště a že je třeba rozlišovat mezi soukromým životem a obydlím na jedné straně a profesním, obchodním životem na straně druhé.

ESLP si tedy kladl otázku, jednalo se o „zásah“? Komise přisoudila značný význam důvěrnému vztahu, který existuje mezi advokátem a klientem. Soud k tomu dovodil, že respektování soukromého života musí zahrnovat právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Rovněž uvedl, že neexistuje důvod pro to, aby způsob chápání pojmu „soukromý život“ vylučoval profesní nebo tomu podobnou povahu, protože právě během své pracovní činnosti má většina lidí značnou, nebo vůbec největší příležitost rozvíjet vztahy s vnějším okolím. Není tedy možné jasně rozlišit, jaké činnosti jednotlivce spadají do profesního života a které nikoli. Obzvláště těžké je to v případě, kdy se jedná o osobu provozující svobodné povolání, v tomto kontextu může být jeho

⁹⁴ Rozsudek ESLP ze dne 16.2.1992, stíž. č. 13710/88 ve věci *Niemietz proti Německu*. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 17.10.2017].

práce součástí jeho života. Soud tedy konstatoval, že prohlídkou stěžovatelovy kanceláře došlo k zásahu do jeho práv podle čl. 8.

Byl zásah “v souladu se zákonem”? V tomto kontextu stěžovatel uvedl, že zásah nebyl v souladu se zákonem, protože vycházel spíše z podezření než z faktů, a tedy nesplňoval podmínky stanovené čl. 103 zákona o trestním řízení.⁹⁵ ESLP také uvedl, že zásah úkonu byl neúměrný ve vztahu k málo závažnému vyšetřování trestného činu, nebyl dostatečně zdůvodněn německým soudem a v neposlední řadě, byly při prohlídce prohlíženy také listiny patřící klientům pana Niemietza, které se k případu vůbec nevztahovaly.

Sledoval zásah legitimní cíl nebo cíle? Tady se soud i komise shodla na tom, že zásah sledoval cíl, který byl legitimní ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy, neboť předcházela zločinosti a ochraně práv jiných.

Byl zásah “nezbytný v demokratické společnosti”? Co se týká poslední otázky, zde se ESLP přiklání k názoru, že důvody, které uvedl Okresní soud v Mnichově, lze pokládat za relevantní, pokud jde o sledování legitimního cíle, dále konstatoval, že – jak tvrdil stěžovatel i Komise – napadené opatření nebylo přiměřené těmto cílům. Štrasburský soud ve svém rozhodnutí tvrdí, že příkaz k prohlídce byl koncipován ve velmi širokých pojmech, neboť nařizoval prohlídku a zabavení “dokumentů” bez jakéhokoli omezení. Prohlídka – jak je tomu v Německu – musí být provázena speciálními procesními zárukami. Jedná se např. o záruku nezávisle přihlížející osoby. Důležitější je však zachovat – s přihlédnutím k materiálům, které byly de facto prohledány – okolnost, že prohlídka zasáhla profesní tajemství, že se jeví jako nepřiměřená k daným

⁹⁵ Článek 103 zákona o trestním řízení stanoví, „že byt a další místnosti osoby, která není podezřelá z trestného činu, mohou být prohledány jen za účelem obvinění z trestného činu, k vyhledání důkazů o trestném činu nebo za účelem zabavení specifických předmětů, a to vždy za předpokladu, že existují skutečnosti opravňující k domněnce, že takováto osoba, důkazy či předměty se nacházejí v místnostech, jež mají být prohledány“.

okolnostem. V takovém případě, by se jednalo o narušení profesního tajemství, a tudíž by to mělo dopad na řádný chod justice i práva garantovaná čl. 6 Úmluvy. Kromě všeho výše uvedeného, byl dále celý případ provázen publikací, což mohlo mít za následek znevážení stěžovatelova profesní pověsti, a to nejen v očích stávajících klientů, nýbrž i v očích široké veřejnosti.

Soud dospěl k závěru, že ve věci Niemietz proti Německu došlo k porušení čl.8, který je chráněn Úmluvou.

7 Závěr

Problematika zákonnosti důkazů, a tedy jeho přípustností je velmi podstatnou otázkou týkající se dokazování. Již v mnoha ohledech diskutované téma, které s ohledem na přijetí nového občanského zákoníku, dostalo nový rozměr, zejména v oblasti IT (informační technologie). S rozvojem technologií se rozvinula i možnost použití nových důkazních prostředků, které mohou být důležité pro daný případ a zároveň pro správné posouzení ve věci. V tomto kontextu bych poukázala na ustanovení § 125 OSŘ, který má pouze demonstrativní charakter, a tak ponechává soudu značnou volnost, v tom, jak budou skutkové okolnosti zjištěny. V této souvislosti, bych jen závěrem dodala, že jsem stéjněho nároku, pokud tím nebude porušeno právo na spravedlivý proces. Stávající praxe soudu však ještě není ustálená, a proto můžeme nalézt rozdílné názory Ústavního i Nejvyššího soudu.

V práci jsem se snažila analyzovat koncept nepřípustného důkazu dle Ústavního soudu. Ten vychází převážně ze dvou konceptů. První koncept se zabývá nepřípustným důkazem, u kterých se soud odchýlil od procesních předpisů, takové důkazy bych shledala jako absolutně nepřípustné, neboť nic není víc než zákon. Druhou koncepcí, kterou se Ústavní soud zabýval, byly důkazy, u kterých mohlo dojít k porušení práva na spravedlivý proces. Došla jsem k závěru, že obě myšlenky Ústavního soudu stojí na správných závěrech. Zastávám názor, že jakákoliv libovůle ze strany soudu by byla nepřijatelná. Pokud jsem se snažila zjistit zásadní důvod, pro který by použití takového důkazu bylo neadekvátní, dospěla jsem k závěru, že tak nelze učinit převážně z důvodů zachování práva na spravedlivý proces. Je samozřejmé, že v určitých případech je nezbytné, aby právo na spravedlivý proces ustoupilo jinému právu chráněné Ústavou. V takovém případě by soud měl aplikovat test proporcionality a posoudit, jaké právo má být omezeno a z jakého důvodu.

Je nezbytné poukázat na ustanovení § 88 odst. 1 a § 90 OZ a tedy nutnost provedení testu proporcionality.

Vzhledem k dalším aspektům mé práce, která pojednává o ochraně osobnosti a právem na ochranu podoby a soukromí, je další analýza zaměřena právě tímto směrem. Převážně jsem se zaměřila na problematiku zákonných licencí, neboť v tomhle ohledu přinesl nový občanský zákoník posun, ašak řeší jen určité aspekty, nikoliv všechny. Byť se zda, že je tato problematika vyřešena judikaturou, je třeba si jasně stanovit podmínky užití takového důkazu, který může zasahovat do práva na ochranu soukromí. V takových případech by dle mého názoru mělo dojít k použití testu proporcionality.

Judikatura je nejvíce zaměřena na problematiku užití nahrávek hovorů, zejména ve vztahu k ochraně soukromí. V tomhle směru došlo k ustálení judikatury a v případě užití nahrávek telefonického hovoru pořízené jednou z hovořících osob došly soudy k závěru, že se nejdenaá o protiprávně získaný důkaz. I přesto ještě nedošlo k úplné shodě, neboť je tato problematika stále řešena a ovlivněna ustanovením § 88 odst. 1 OZ.

Poslední část diplomové práce je věnována zárukám ochrany osobnosti a dále pak úpravě v rámci Evropského soudu pro lidská práva. Je třeba se zmínit, že žádné ustanovení Úmluvy se výslovně nevztahuje k otázkám dokazování a ESLP tak s ohledem na své subsidiární postavení odmítá vyslovovat se k zákonnosti a přípustnosti důkazů.

V tomto kontextu jsem se zaměřila na to, jak postupuje ESLP při zjištění, když došlo k zásahu do práva na soukromí. Zjistila jsem, že v takovém případě soud uplatňuje tzv. čtyřstupňový test.

Použité zdroje

Monografie

1. BARTOŇ, M., KRATOCHVÍL, J., KOPA, M., TOMOSZEK M., JIRÁSEK, J., SVAČEK O. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 608 s. ISBN 978-80-7502-128-1.
2. BRUNA, E. *Otázky právního procesu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 207 s. ISBN 978-80-87212-40-0.
3. DOLEŽÍLEK, J. *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 328 s. ISBN 978-80-7552-074-6.
4. DRÁPAL, L. *Občanský soudní řád: komentář*. I. § 1 až 200za. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.
5. FIALOVÁ, E. *Bezkontaktní čipy a ochrana soukromí*. Praha: Leges, 2016, 232 s. ISBN 978-80-7502-150-2.
6. KMEC, J. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3.
7. LAVICKÝ, P. a kol. *Civilní proces. Řízení sporné: Občanský soudní řád (§ 1 až 250l), Zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 1116 s. ISBN 978-80-7478-986-1.
8. MACUR, J. *Úvod do teorie občanského práva procesního*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1990, 110 s. ISBN 80-210-0099-6.
9. MELZER, F., TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I. § 1-117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, 649 s. ISBN 978-80-87576-73-1.
10. PETROV, J. VÝTISK, M., BERAN, V. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 3053 s. ISBN 978-80-7400-653-1.
11. POLIŠENSKÁ, P. *Přehled judikatury ve věcech dokazování*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 404 s. ISBN 978-80-7357-553-3.
12. SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Úvod do civilního řízení*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 227 s. ISBN 80-86861-81-3.
13. STAVINOHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita: Doplněk, 2003, 660 s. ISBN 80-210-3271-5.
14. SVOBODA, K. *Dokazování*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2009, 391 s. ISBN 978-80-7357-414-7.
15. SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 432 s. ISBN 978-80-7400-279-3.
16. VLČEK, R. *Dokazování v soudní praxi*. 1. vydání. Ostrava: Knižní expres, 2008, 63 s. ISBN 978-80-7347-033-3

17. WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁSEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 906 s. ISBN 978-807357-750-6.
18. WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5 aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

Články

1. HANUŠ, L. Ústavněprávní vady důkazního procesu z pohledu judikatury Ústavního soudu. *Právní rozhledy*. 2006, č. 18, s. 650, ISSN 1210-6410.
2. JIRSA, J. Zásah Ústavního soudu do dokazování. *Právní prostor* [online]. publikováno 23. 11. 2015. [cit. 27.4.2017]. ISSN: 2336 4114. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/ustavni-pravo/zasah-ustavniho-soudu-do-dokazovani>
3. KOSARŇ, D. Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence*. 2008, roč. 8, č. 1, s. 3-19, ISSN 1212-9909.
4. MAŘÁDEK, D. Použitelnost zvukového záznamu, pořízeného soukromou osobou, jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení [online]. *Acta Iuridica Olomucensia*, © 2017 [cit. 18.10.2017]. ISSN: 1801-0288. Dostupné z: http://acta.upol.cz/wp-content/uploads/2016/05/AIO_2_2015_51.pdf
5. PŘIDAL, O. Právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 20, s. 731-736, ISSN 1210-6410.
6. SEIDEL, Jan. Protiprávně získané nebo použité důkazy v civilním soudním řízení. *Právní fórum*. 2010, roč. 7, č. 8, s. 381-393, 1214-7966.

Judikatura

1. Rozsudek ESLP ze dne 16.2.1992, stíž. č. 13710/88 ve věci Niemietz proti Německu. *HUDOC* [online]. [cit. 17.10.2017]. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-57887"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
2. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99. Ústavní soud ČR [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=33799&pos=2&cnt=4&typ=result>
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 11. 2000, sp. zn. 29 Cdo 81/2000. Nejvyšší soud [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 22. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsouid.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/37FB24D093109F61C1257A4E00655B38?openDocument&Highlight=0
4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1438/2000. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 24. 10. 2017].

- Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/996CE6E79AB4BE6BC1257A4E0065615B?openDocument&Highlight=0.
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1709/2002. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 24. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/204EFB4F9A4B5559C1257A4E006931FD?openDocument&Highlight=0.
 6. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 570/03. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 27. 4. 2017]. Dostupná z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=45874&pos=1&cnt=2&typ=result>
 7. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 18.10.2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A932C08B6CE4E2B2C1257A4E006A9DE5?openDocument&Highlight=0,null.
 8. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. IV. ÚS 125/05. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 23. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=50426&pos=1&cnt=1&typ=result>
 9. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 6. 5. 2017]. Dostupná z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=45&pos=1&cnt=1&typ=result>
 10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 9. 2006, sp. zn. 22 Cdo 1900/2005. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 22. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/F68BC737AB948B36C1257A4E00689E9C?openDocument&Highlight=0.
 11. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/05. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 27. 4. 2017]. Dostupná z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=48961&pos=2&cnt=3&typ=result>
 12. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 12. 2009, sp. Zn. I. ÚS 854/09. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 28. 4. 2017]. Dostupná z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=65034&pos=1&cnt=1&typ=result>
 13. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3717/2008. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 10. 10.

-
- 2017]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/AC7FD5A28536A013C1257A4E00691B48?open-Document&Highlight=0,null.
14. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 19. 10. 2017]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=86603&pos=1&cnt=1&typ=result>
15. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 4032/14. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 27. 4. 2017]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=89643&pos=1&cnt=1&typ=result>

Internetové zdroje

16. BRAUNOVÁ, V. Kamerové sledování veřejných prostranství a institucí. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, © 2017. Publikováno 2009 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kamerove-sledovani-verejnych-prostranstvi-a-instituci.aspx>
17. Právní rozbor. Legalita monitorování fyzických osob a pořizování jejich obrazových a zvukových záznamů. *Odposlechy.com* [online]. Odposlechy.com. © 1999-2017 [cit. 18.10.2017]. Dostupné z: <https://www.odposlechy.com/pravni-rozbor>

Právní předpisy

Zákony

18. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 14. 11. 2016].
19. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 25. 3. 2017].
20. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 1. 5. 2017].
21. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 1. 5. 2017].

-
22. Ústavní zákon č. 395/2001 Sb. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 13.10.2017]
 23. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 20.10.2017].

Právní předpisy EU

24. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. 10. 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 24. 10. 2017]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=CS>

Mezinárodní smlouvy

25. Čl. 8 sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209#Top>

Ostatní

26. ŠÍNOVÁ, R. Věrohodnost důkazních prostředků. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting. [cit. 24. 10. 2017].
27. PAVEL, A. Komentář k rozhodnutí Rozsudek Soudního dvora EU – František Ryneš (C-212/13). In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [cit. 24. 10. 2017].